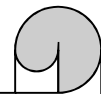

שעבוד מצרים

מורים יקרים*,

פרשת שמות פותחת את סיפור גאולתו של עם ישראל ממצרים דווקא בתיאור שלב השעבוד הקשה, אשר בו בולטים העינוי והסבל. סבל זה אף גדל כאשר השליחות הראשונה של משה אל פרעה נכשלת, ופרעה מחרף את גזרותיו הקשות נגד בני ישראל.

המסר של הפרשה הוא שגם במצב הקשה הזה יש השגחה מיוחדת על בני ישראל, וכבר בו נזרעים הזרעים לתהליך הגאולה:

– בני ישראל מתרבים ומתעצמים מאוד כדברי הכתוב: "וּכְאֲשֶׁר יַעֲנֶנּוּ

אֹתוֹ – כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ!" (שמות ב, יב)

– משה רבנו נולד בארמון פרעה, גדל שם ומתמנה לשליח ה' כדי לגאול את העם.

– משה מעורר את העם לאמונה בקב"ה, בגאולה ובהקרבה: "וַיֵּאמֶן

הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת עֲנִיָּם."

(שמות ד, לא)

המשימה עוסקת בשני ההיבטים של הפרשה: גזרותיו של פרעה (שלב 1 ו-4) וסיפורו של משה (שלב 2 ו-3).

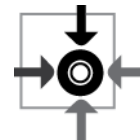
במשימה זו יש דגש גם על מעשי הגבורה והאמונה של נשים, הבאים לידי ביטוי בהתנגדותן לגזרות פרעה ובמעורבותן בהצלתו של משה.

ידע קודם

1. פרשת שמות פרקים א-ה ;
2. השלבים בתקופת שעבוד מצרים, דמויות הנשים, דמותו של משה.

יעדי המשימה והמיומנויות הנבדקות

1. שכתוב פסוקים בלשון התלמיד (שלבים 1, 2, 4) ;
2. זיהוי הרצף הכרונולוגי בפרשה וסידור האירועים לפי סדר (שלב 3) ;
3. איתור המקורות של הפסוקים (שלב 3).

התנאים לביצוע המשימה

1. עבודה אישית בכיתה ;
2. שני שיעורים בכיתה.

התוצר המצופה מהתלמיד

1. גזרות השעבוד – פרוז מלך מצרים (כרוז ראשון בשלב 1) ;
2. נשים בתקופת שעבוד מצרים – תיאור פעולותיהן נגד הגזרות ;
3. הולדת משה ושליחותו – הדבקת תמונות לפי הסדר של התרחשות האירועים והתאמת פסוק לכל תמונה ;
4. הכבדת הגזרות – פרוז מלך מצרים (כרוז שני בשלב 4).

החומרים לביצוע המשימה

- המשימה לתלמיד "שעבוד מצרים" שבה אמצעי העזר האלה :
1. תבנית לכרוז של מלך מצרים – הגזרות ;
  2. דף שאלות על נשים בתקופת השעבוד במצרים ;
  3. תמונות ופסוקים העוסקים בהולדת משה ובשליחותו ;
  4. תבנית לכרוז של מלך מצרים – הכבדת הגזרות.

הנחיות לביצוע המשימה

שמות

המשימה "שעבוד מצרים" היא המשימה הראשונה במאגר המשימות לתלמידי בתי הספר היסודיים בחמ"ד. ייתכן שזו הפעם הראשונה שתלמידים נדרשים לבצע משימה מעין זאת. לכן, אף על פי שהמשימה ערוכה בהתאם לגיל, יש ללוות את התלמידים בכל שלבי המשימה – בחלוקת הדפים ובארגון, בהקראת ההוראות ובמעבר משלב לשלב. משימת הערכה איננה מבחן, והתלמידים אינם נבחנים על הבנת ההוראות. בתחילת העבודה מומלץ לקרוא בקול את ההוראות כדי לוודא כי התלמידים מבינים את מה שנדרש מהם בכל שלב.

המשימה מסכמת את פרשת שמות, והיא יכולה להחליף את המבחן המקובל. במשימה ארבעה שלבים:

שלב 1: כרוז מלך מצרים: הגזרות

המיומנות – שכתוב פסוקים בלשון התלמיד

על התלמידים לכתוב בלשונם כרוז מאת מלך מצרים לפי הכתוב בחומש שמות פרק א, ח-טז. התלמידים יאתרו את גזרות מלך מצרים מתוך הפסוקים, ויכתבו אותן בלשונם.

שלב 2: נשים בתקופת שעבוד מצרים

המיומנות – שכתוב פסוקים בלשון התלמיד

בשלב זה יצטרכו התלמידים לעיין בחומש שמות, פרק ב ולכתוב מה עשו הנשים המתוארות בפרק (המיילדות, מרים ובת פרעה) נגד גזרות מלך מצרים.

שלב 3: הולדת משה ושליחותו

המיומנות – סידור נכון של רצף אירועים על סמך המקור

בשלב זה יסדרו התלמידים תמונות לפי הרצף הכרונולוגי ויתאימו את הפסוקים הנכונים לכל תמונה. התלמידים יקבלו שלשה דפים: דף שבו טבלה ריקה להדבקה (עמוד 5 בחוברת לתלמיד), דף תמונות לגזירה (עמוד 6 בחוברת לתלמיד) ודף פסוקים (עמוד 7 בחוברת לתלמיד). התלמידים יידרשו לסדר את התמונות לפי הסדר של התרחשות האירועים המתוארים בפרקים ב-ד, ולהדביקם בעמוד 5. מומלץ להנחות את התלמידים לסדר את כל התמונות לפני ההדבקה ולוודא כי זהו הרצף הנכון. לאחר מכן יתאימו התלמידים פסוק לכל תמונה וידביקו אותו מתחת לתמונה במקום המתאים בדף. **שימו לב!** דף התמונות הוא דף המושך את העין, לכן מומלץ שלא לחלק אותו בשלב הראשון עם כל המשימה. יש לצלמו בנפרד כדי שיהיה אפשר לגזור אותו. ככלל כדאי לתת את דפי המשימה שלב אחר שלב. כך תוכלו לעקוב אחר ביצוע המשימה בקלות יתר.

שלב 4 – כרוז מלך מצרים: הכבדת הגזרות

המיומנות – שכתוב פסוקים בלשון התלמיד

בשלב זה יכתבו התלמידים כרוז "מעודכן" בעקבות הכבדת הגזרות של מלך מצרים, לפי הכתוב בשמות פרק ה. לאחר סיום המשימה אפשר להשתמש בה כבסיס לדיון מסכם, אשר אינו חלק ממשימת ההערכה: הראייה הכללית של הפרשה מבליטה שני תהליכים העומדים זה כנגד זה: מצד אחד – מעשי פרעה והמצרים – הגזרות וקשיי השעבוד שאף הולכים ומחריפים, ומצד אחר – צמיחתם ופועלם של אנשי אמונה, והשגחת ה' על משה וישראל, שהם הפתח לגאולה שעתידה לבוא.

הנושא	רמת ביצוע		השגת היעד	קרוב להשגת היעד	בתחילת הדרך
	קריטריון				
<p>שלב 1: כרוז מלך מצרים: הגזרות</p>	שכתוב התוכן בלשון התלמיד		<p>כתיבת שלוש הגזרות של פרעה בלשון התלמיד:</p> <p>1. מסים לבניית ערי מסכנות; 2. עבודת פרך "בכל עבודה בשדה"; 3. גזרת הבנים – "כל הבן הילוד היאורה תשליכהו".</p> <p>כתיבה של פרטים הכתובים בפסוקים באופן המעיד על הבנה מלאה של התלמיד; ניסוח בלשון התלמיד המתאים לניסוח כרוז.</p>	<p>כתיבה של גזרה אחת או שתיים בלשון התלמיד באופן המעיד על הבנה מלאה של התלמיד. או כתיבה של שלוש גזרות באופן שמעיד על הבנה חלקית של התלמיד. ניסוח בלשון התלמיד שאינו מתאים לניסוח כרוז.</p>	<p>ציטוט פסוקים העוסקים בגזרות מהתורה, ללא כתיבה בלשון התלמיד.</p>
<p>שלב 2: נשים בתקופת שעבוד מצרים</p>	שכתוב התוכן בלשון התלמיד		<p>שכתוב מלא של התוכן בלשון התלמיד:</p> <p>1. המיילדות – לא שמעו לצו המלך והחיו את הבנים; 2. בת פרעה – הצילה את משה ודאגה שיאכילו אותו; 3. מרים – שמרה על משה ביאור.</p>	<p>שכתוב חלקי של חלק מהפסוקים.</p>	<p>ציטוט פסוקים ללא שכתובם.</p>
<p>שלב 3: הולדת משה ושליחותו</p>	סידור של רצף האירועים על סמך המקור		<p>ארגון וסידור פרטים ברצף: ארגון נכון של רצף החטיבות <u>בתוך</u> <u>הסיפור</u>: לידת משה, משה יוצא אל אחיו, משה בורח למדיין. ארגון נכון של האירועים <u>בתוך</u> <u>החטיבות</u>. התאמת כל הפסוקים מהחומש לאירועים.</p>	<p>ארגון נכון של רצף החטיבות <u>בתוך</u> <u>הסיפור</u>: לידת משה, משה יוצא אל אחיו, משה בורח למדיין, אך יש טעות אחת ברצף הפרטים <u>בתוך החטיבה</u> (לדוגמה משה פוגש את אהרן לפני המעשה על הבאר). יש טעות אחת בהתאמת הפסוק לאירוע.</p>	<p>יש טעות ברצף החטיבות <u>בתוך הסיפור</u> (לדוגמה: משה בורח למדיין לפני שהוא יוצא אל אחיו). או: טעות בסדר האירועים <u>בתוך החטיבה</u>. או: יש כמה טעויות בהתאמת הפסוקים לאירועים.</p>
<p>שלב 4: כרוז מלך מצרים: הכבדת הגזרות</p>	שכתוב התוכן בלשון התלמיד		<p>שכתוב מלא של הגזרות בלשון התלמיד. כתיבת הפרטים השונים מעידה על כך שהתלמיד הבין את הנושא. הניסוח בלשון התלמיד מתאים לניסוח כרוז.</p>	<p>שכתוב חלקי של הגזרות בלשון התלמיד. כתיבת הפרטים מעידה על כך שהתלמיד הבין את הנושא באופן חלקי.</p>	<p>ציטוט פסוקים או חלקי פסוקים העוסקים בגזרות. כתיבת הפרטים מעידה על כך שהתלמיד לא הבין את הנושא.</p>

דוגמאות לתשובות תלמידים – שלב 1

שמות

ניתוח והערכה של התשובה	התשובה
<p>רמת הביצוע – השגת היעד הכרוז כולל את שלושת פרטי המידע וכן הרחבה של הפרטים הרלוונטיים הנוספים ("אוי לו!" "השפלים", "בכל מקום ובכל עבודה" וכדו'). הכרוז מנוסח בצורה ברורה, ויש בו הוראות בנוגע למה שצפוי. הכרוז מעיד על הבנת התוכן.</p>	<p>אני אולר גזירות אל עם ישראל ואי שלא יקיים אותם אוי לו! חובה לעשות את הגזירות האלו: 1. יהיה לכל עם ישראל מיסים כבדים מאד! 2. כל בני ישראל השפלים יהיו עבדים למצרים לעבודות קשות בכל מקום ובכל עבודה שהמצרי ירצה! 3. המצרים יחפשו אצל היהודים וכל בן שנולד יורקו אותו ליאור מיד! ממני, מלככם החכם והמפואר פרעה</p>
<p>רמת הביצוע – קרוב להשגת היעד התלמיד כותב בלשונו, אולם מביא רק גזרה אחת מתוך השלש. בניסוח לא באה לידי ביטוי לשון של כרוז.</p>	<p>פרעה אמר למיפדות כל בן שנולד להרוג אותו וכל בת תישאר בחיים. פרעה אמר למיפדות בילדכם את העבריות וראיתם אל האבנים.</p>
<p>רמת ביצוע – בתחילת הדרך התלמיד מצטט מילים מהפסוק ואינו כותב בלשונו. הניסוח אינו מתאים לניסוח של כרוז. מהמילה "פרך" לבדה אי אפשר ללמוד שהתלמיד הבין את משמעות הגזרה. חסר פרט תוכן העוסק בגזרה שעניינה הבנים הנולדים.</p>	<p>"וישאו עליו שרי מסיט", "פרך".</p>